

Kouluttajan muistiinpanot

Tulevaisuusvalta

Kylän ääni tulevaisuuskeskustelussa

Suomen Kylät

Tulevaisuusvalta - Kylän ääni tulevaisuuskeskustelussa

Tulevaisuusvallan keskeisiä kysymyksiä on, millaisia tulevaisuusnäkymiä meillä on ja kuka niitä määrittelee. Tulevaisuus on yhteinen, mutta kaikkien ääni ei kuulu tulevaisuudesta käytävässä keskustelussa.

Maaseudulla meillä on vastassa vahvoja mielikuvia, joiden yli voi olla vaikea nähdä erilaisia tulevaisuuksia: maaseudulle on jo pitkään luotu harmaita tulevaisuuden näkymiä yhteiskunnassa vallitsevan julkisen puheen, päätöksenteon ja median kautta. Kuulemme puhetta hiljenevistä kylistä ja alas ajettavasta palveluverkosta. Usein meistä kylillä tuntuu, että äänemme ei saa vastakaikua ja oman elämänpiirin puolustaminen saattaa tuntua taistelulta tuulimyllyjä vastaan.

Äänen kuuluminen on kuitenkin perusteltua, sillä maaseudun merkitys koko Suomelle on merkittävä. Kaupunkialueet kattavat noin 5 prosenttia Suomen kokonaispinta-alasta, loppu on maaseutua (Suomen ympäristökeskuksen kaupunki-maaseutuluokitus). Tällä kaupungeilta jäljelle jäävällä 95 prosentilla asuu 28 prosenttia suomalaisista ja noin puolet meistä viettää siellä säännöllisesti aikaansa.

Meidän täytyy siis vallalla olevien tulevaisuuskuvien haastamiseksi saada maaseudun ja kylien asukkaiden ääni kuuluviin! Meidän ei tarvitse hyväksyä median luomaa kuvaa kuolevasta maaseudusta ja hiljenevistä kylänraiteista, vaan voimme rohkeasti haastaa sitä, visioida toivomaamme tulevaisuutta ja suunnitella yhdessä askelia kohti tulevaa.

Sisältö

- Tulevaisuusajattelu
- Mikä tulevaisuusvalta?
- Tulevaisuusvallan laajentaminen
- Tulevaisuusvallan laajentajan eettiset ohjeet
- Menetelmät ja työkalut
- Ideat menetelmien hyödyntämiseen

Mikä tulevaisuus? Kenen tulevaisuus?

- Mikä on vaikuttanut siihen, mitä me ajattelemme tulevaisuudesta?
- Mihin näkemykset tulevaisuudesta pohjautuvat?
- Kenen äänet kuuluvat tai eivät kuulu tulevaisuudesta käytävässä keskustelussa? Kenen pitäisi kuulua nykyistä enemmän?
- Annammeko jonkun muun määritellä tulevaisuuden puolestamme?
- Uskallammeko kuvitella rohkeasti toisenlaisia tulevaisuuksia?

Muistiinpanot

Tulevaisuudesta puhuttaessa on hyvä välillä pysähtyä miettimään, ovatko mielessämme olevat tulevaisuuden kuvat aidosti omiamme vai vaikuttaako niihin esimerkiksi media, asiantuntijoiden näkemykset ja julkinen puhe. Onko siis käsityksemme tulevaisuudesta todella omamme vai jonkun muun luoma?

Tulevaisuuden ajatteluun vaikuttaa aina meidän historiamme, kokemuksemme, arvomme ja uskomuksemme. Myös erilaiset tutkimukset ja uusi tieto voivat vaikuttaa tulevaisuuskuviimme. Jokaisella on siis hieman omanlaisensa tapa ajatella tulevaisuutta.

Myös näkemykset tulevaisuudesta pohjautuvat edellä mainittuihin asioihin. Myös omat toiveet ja pelot voivat vaikuttaa näkemyksiin.

Tärkeää on pysähtyä pohtimaan, kenen näkemykset näkyvät ja kuuluvat tulevaisuudesta käytävässä keskustelussa. Usein siinä kuuluu parhaiten sellaisten ääni, joilla on resursseja osallistua tulevaisuudesta käytävään keskusteluun. Tällaisia ovat yleensä koulutetut, hyvin toimeentulevat, terveet, valtaväestöön kuuluvat henkilöt. Vähemmistöjen ja heikommassa asemassa olevien ääni jää helposti kuulematta. Monesti myös lapset ja nuoret unohdetaan ottaa mukaan tulevaisuuskeskusteluun, vaikka tulevaisuus koskee nimenomaan heitä. Ja miten vielä syntymättömien henkilöiden ääni voisikaan kuulua, ellei joku toimi heidän äänenään. Mielenkiintoista on pohtia myös muiden kuin ihmisten äänen kuulumista. Miten esimerkiksi muiden lajien ääntä voitaisi kuulla?

Monesti he, joiden ääni ei tulevaisuuskeskustelussa välttämättä kuulu, antavat muiden määrittää heidän tulevaisuutensa. Tällaisia tilanteita on edelleen paljon.

Vahvojen tulevaisuuskuvien haastaminen voi tuntua vaikealta ja vaatia suoranaista rohkeutta kyseenalaistaa niitä. Erilaisten tulevaisuuksien kuvittelu vaatii heittäytymistä – ehkä jopa hulluttelua ja leikkisyyttä!

Tulevaisuustötteröt

Muistiinpanot

Monesti katsomme tulevaisuuteen liian suppeasti, kuin kaukoputken läpi. Tulevaisuustötterö kuvaa tätä. Kaukoputken näkökentän ulkopuolella on kuitenkin paljon erilaisia mahdollisuuksia. Siksi meidän tulisi tietoisesti laventaa katsantokenttäämme: Tulevaisuus ei ole yksi, vaan monia vaihtoehtoja, joihin voimme vaikuttaa.

Nykyhetki on tötterön kärki – siitä lähtevät kaikki mahdolliset tulevaisuudet. Mitä kauemmas tulevaisuuteen mennään, sitä enemmän vaihtoehtoja on olemassa.

Tötterön sisällä ovat:

- Todennäköinen tulevaisuus (esim. nykykehityksen jatkuminen)
- Mahdolliset tulevaisuudet (asioita, jotka voivat tapahtua)
- Toivottavat tulevaisuudet (asioita, joita haluamme tapahtuvan)
- Villit kortit ja yllättävät muutokset

Tötterö voi olla liian kapea. Kun vain osa ihmisistä saa osallistua tulevaisuuskeskusteluun, meidän tötterömme kapenee. Silloin emme näe kaikkea sitä hyvää, mitä voisimme yhdessä rakentaa. Kapea tötterö syntyy kun:

- Keskustelua hallitsevat vain tietyt ryhmät (esim. päättäjät tai asiantuntijat).
- Tulevaisuudesta puhutaan vain talouden tai teknologian näkökulmasta.
- Ei uskalleta kuvitella erilaisia, radikaaleja tai rohkeita vaihtoehtoja.
- Toivottavat tulevaisuudet rajataan liian kapeiksi (esim. kasvua ja kilpailukykyä).

Sen seurauksena vähemmistöjen tai haavoittuvassa asemassa olevien ääni ei kuulu. Ihmiset eivät samaistu tarjolla oleviin tulevaisuuskuviin ja tulevaisuus voi alkaa tuntua ennalta päätetyltä, jolloin vaikutusmahdollisuudet kaventuvat.

Hyvä tulevaisuustötterö ottaa huomioon monenlaiset näkökulmat ja arvot ja antaa tilaa myös toivottaville tulevaisuuksille, ei vain todennäköisille. Se rikkoo nykyisiä oletuksia ("entä jos tämä ei olekaan pysyvää?") sekä on moniääninen ja osallistava – se kutsuu kaikki mukaan rakentamaan tulevaisuutta.

Yhteenvetona voidaan sanoa, että meidän ei pidä tyytyä siihen tulevaisuuteen, jota pidetään todennäköisenä. Meidän pitää kuvitella se tulevaisuus, joka on toivottava – ja tehdä siitä mahdollinen.

.

Tulevaisuusajattelu

- Tulevaisuusajattelu auttaa meitä hahmottamaan, että tulevaisuuksia on monia ja että tulevaisuuteen voi vaikuttaa
- Tulevaisuusajattelun taitoja voi harjoitella
- Meillä on vastuu ajatella pidempää aikaväliä ja tulevaisuuksia monista eri näkökulmista

Muistiinpanot

Tulevaisuusajattelu on kykyä hahmottaa, että tulevaisuuksia on monia, eikä mikään niistä ole ennalta määrätty. Se auttaa meitä ymmärtämään, että nykyhetken valinnoilla ja arvoilla rakennamme aktiivisesti tulevaisuutta. Tulevaisuus ei tapahdu meille – vaan me osallistumme sen tekemiseen, halusimme tai emme.

Tulevaisuusajattelu ei ole ennustamista tai vain asiantuntijoiden työkalu, vaan ajattelutapa ja taito, jota jokainen voi harjoitella. Sen avulla voimme tunnistaa mahdollisuuksia ja riskejä, haastaa vallitsevia oletuksia ja normeja, tuoda esiin hiljaisia signaaleja ja toisinajattelua sekä kuvitella myös toivottavia tulevaisuuksia – ei vain todennäköisiä.

Meillä on vastuu ajatella pidempää aikaväliä ja ottaa huomioon tulevaisuus monista näkökulmista. Tämä on osa tulevaisuusetiikkaa: miten meidän pitäisi toimia nyt, jotta tulevilla sukupolvilla olisi mahdollisimman hyvät elämän edellytykset?

Tulevaisuusajattelua voidaan ajatella opittavana ja opetettavana kansalaistaitona. Esimerkiksi Sitra ja Diakonissalaitos korostavat, että tulevaisuusajattelua ei tulisi jättää vain asiantuntijoille tai päätöksentekijöille. Kaikilla on oikeus osallistua tulevaisuudesta käytävään keskusteluun. Erityisesti heikommassa asemassa olevien ja alueellisesti syrjässä olevien ihmisten ääntä tarvitaan tulevaisuuskeskustelussa enemmän, jotta vältetään kapeat ja yksisuuntaiset tulevaisuuskuvat.

Tulevaisuusajattelu on myös mielikuvituksen ja toivon taitoa, sillä se auttaa rikkomaan nykyhetken rajoituksia ja kuvittelemaan maailmoja, joita ei vielä ole. Tärkeää on oivaltaa, että ilman kykyä kuvitella toivottavaa tulevaisuutta, emme voi tavoitella sitä!

Tulevaisuusvalta

- Tulevaisuusvalta on valtaa vaikuttaa siihen, mitä tulevaisuudessa pidetään mahdollisena tai toivottavana.
- Tulevaisuusvallan laajentuminen edellyttää tulevaisuusajattelun taitoja.

Muistiinpanot:

"Tulevaisuusvalta on valtaa vaikuttaa siihen, mitä tulevaisuudessa pidetään toivottavana tai mahdollisena.

Tulevaisuusvalta on läsnä aina, kun tulevaisuudesta puhutaan. Se voi olla läsnä myös silloin, kun tulevaisuudesta ei puhuta – ennalta omaksutut oletukset tulevaisuudesta vaikuttavat toimintaamme ja ajatteluamme tässä hetkessä, olivat ne mukana keskustelussa tai eivät."

(Sitra: Kaikki mukaan tulevaisuuskeskusteluun – mutta miten?

Tulevaisuusvallan laajentajan eettiset periaatteet)

Tulevaisuusvalta liittyy siihen, kenen äänet kuuluvat tulevaisuudesta käytävässä keskustelussa ja kenen näkemykset otetaan huomioon päätöksenteossa. Ketä ylipäänsä kutsutaan mukaan keskustelemaan tulevaisuuksista ja määrittämään niitä? Tärkeää on miettiä, millaisia mahdollisuuksia moniäänisyyden syntymiselle luodaan. Toisin sanoen: Valta ei laajene itsestään – se vaatii suunnittelua, osallistumista ja äänten esiin tuomista.

Tulevaisuuksia on monia: Tulevaisuusvallan laajentaminen monipuolistaa tulevaisuusnäkymiä ja auttaa löytämään tulevaisuuksia, jotka ovat mahdollisimman hyviä mahdollisimman monille.

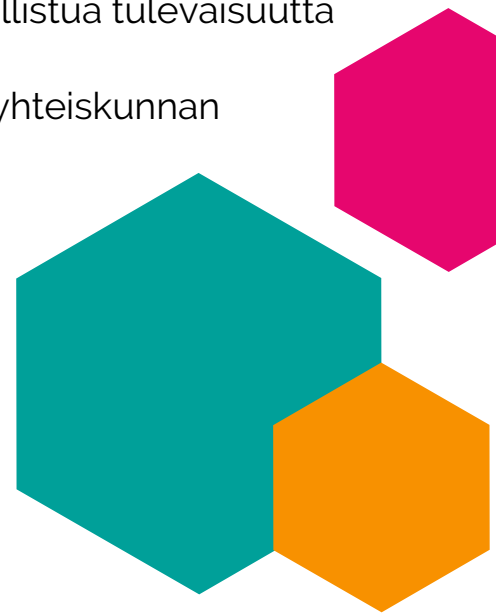
Kolme tärkeää näkökulmaa tulevaisuusvaltaan:

Osallisuus: Kaikilla ihmisillä tulisi olla mahdollisuus osallistua tulevaisuutta koskevaan keskusteluun.

Moniäänisyys: Tulevaisuuskeskustelun tulisi heijastaa yhteiskunnan monimuotoisuutta.

Eettisyys: Tulevaisuusvallan käyttöön liittyy vastuu huomioida erilaisten ihmisten tarpeet ja näkemykset.

Tulevaisuuteen voi vaikuttaa. Tulevaisuus tehdään.

Tulevaisuusvallan laajentaminen

- Tulevaisuusvallan ytimessä on kyky tuottaa näkemyksiä tulevaisuudesta ja kuvitella toisenlaisia tulevaisuuksia
- Tulevaisuusvalta ei laajene itsestään, vaan se vaatii suunnittelua ja käytännön toimia
 - Tulevaisuuskeskusteluun mukaan kutsumista
 - Huomiotta jääneiden äänten esille tuomista
 - Tulevaisuusnäkymien monipuolistamista
 - Tulevaisuusajattelun edellytysten luomista moninaisemmalle joukolle

Muistiinpanot

Tulevaisuusvallan laajentaminen tarkoittaa, että yhä useammat ihmiset saavat mahdollisuuden osallistua tulevaisuuskeskusteluun, ja että monenlaiset näkemykset ja kokemukset otetaan huomioon tulevaisuutta muotoiltaessa.

Usein tulevaisuudesta puhuvat päättäjät, asiantuntijat ja tutkijat. Se on arvokasta, mutta ei riitä. Tulevaisuus koskee meitä kaikkia – siksi meidän jokaisen ääni pitää saada kuuluviin.

Tulevaisuusvalta laajenee, kun tarjoamme ihmisille tilaisuuksia kuvitella toisenlaisia tulevaisuuksia, sanoittaa omia toiveitaan itselle sopivalla tavalla ja olla mukana tekemässä valintoja. Tulevaisuusvalta kuuluu kaikille – ei vain niille, joilla on ääni jo valmiiksi. Kyse on siis myös vastuusta kutsua mukaan heitä, jotka yleensä ovat hiljaa tai joilta ei yleensä kysytä.

Tulevaisuusvallan laajentaminen monipuolistaa tulevaisuusnäkymiä ja auttaa löytämään tulevaisuuksia, jotka ovat mahdollisimman hyviä mahdollisimman monille. Me voimme yhdessä rakentaa toivottavampia tulevaisuuksia, kun jaamme näkemyksiämme, kuuntelemme toisiamme ja arvostamme toistemme mielipiteitä.

Ajatuksemme tulevaisuudesta vaikuttavat päätöksiimme tässä hetkessä, ja nämä päätökset muovaavat tulevaa. Kun ihmiset osallistuvat tulevaisuustyöhön, heidän ymmärryksensä omasta vaikuttamismahdollisuudestaan kasvaa.

Osallistuminen oman elämän kannalta merkityksellisten tulevaisuuksien pohtimiseen on jokaisen oikeus. Kun tulevaisuusvaltaa jaetaan laajemmin, ihmisten kokemus siitä, että he voivat vaikuttaa, vahvistuu. Samalla kasvaa halu toimia toivottavien tulevaisuuksien eteen.

Tärkeää on ymmärtää, että tulevaisuusvalta ei kuitenkaan laajene vain sillä, että osallistutaan. Sillä on merkitystä vasta, kun osallistuminen johtaa todellisiin vaikutuksiin – esimerkiksi kytkeytyy päätöksentekoon tai ohjaa keskustelua tulevaisuudesta. Kylien asukkaiden kohdalla kannattaa vaikkapa miettiä, kuinka vahvistamme ääntä kunnallisessa päätöksenteossa ja itse asiassa jo päätöksien valmistelussa.

Tulevaisuusvallan laajentajan eettiset periaatteet

Muistiinpanot

Tulevaisuusvallan laajentaminen edellyttää tietoista halua ja kykyä kuulla monenlaisia ääniä, tarkastella tulevaisuutta eri näkökulmista ja huomioida sekä nykyisten että tulevien sukupolvien hyvinvointi. Siksi tulevaisuusvallan laajentamiseen liittyy joukko eettisiä periaatteita, jotka ohjaavat toimintaa niin yksilö- kuin yhteisötasolla.

Yhdenvertaisuus

Ihmisten osallistumisedellytykset vaihtelevat suuresti – joillekin tulevaisuudesta puhuminen on arkipäivää, toisille täysin uusi kokemus. Kuitenkin jokaisen mielipiteellä on merkitystä, sillä tulevaisuus koskettaa meitä kaikkia.

Vaikka kaikki eivät henkilökohtaisesti esiinny keskustelussa, heillä on silti oikeus ja potentiaali vaikuttaa siihen, millaiseksi yhteisömme ja yhteiskuntamme kehittyvät. Tämän yhdenvertaisuuden toteutumiseksi on huolehdittava siitä, että osallistuminen on aidosti mahdollista erilaisille ihmisille – myös niille, joiden ääni jää usein kuulematta.

Osallistumisen esteitä voivat olla esimerkiksi esteettömien tilojen puute, kielivaihtoehdot, valmiuksia vaativat menetelmät ja tilanteen piilevät valtarakenteet. Esteet on tärkeää tunnistaa ja aktiivisesti pyrkiä poistamaan niitä vaikkapa sopivalla tilalla, kielellä, aikataululla ja tauotuksilla, jotta osallistujat voivat ilmaista itseään turvallisesti ja monipuolisesti. Voit myös suunnitella osallistamisen menetelmiä jo etukäteen yhdessä osallistujien kanssa.

Luottamus

Luottamuksen ilmapiirin rakentaminen tulevaisuuskeskustelussa alkaa siitä, että osallistujat kokevat olevansa aidosti arvostettuja – että heidän näkemyksensä ovat tärkeitä ja niitä todella halutaan kuulla. On olennaista osoittaa, että osallistumisella on merkitystä, eikä kyse ole pelkästä näennäisestä kuulemisesta.

Luottamus syntyy vuorovaikutuksessa ja vahvistuu, kun prosessi on avoin, läpinäkyvä ja johdonmukainen. Osallistujille tulee kertoa selkeästi, mitä tapahtuu seuraavaksi, miksi asioita tehdään ja miten työskentely etenee. Myös faktojen kunnioittaminen ja yhteisen suunnan rakentaminen vahvistavat luottamusta.

Voit vahvistaa työskentelyn turvallisuuden tunnetta ottamalla käyttöön turvallisemman tilan periaatteet (esim. Sitra). Tulevaisuustyöskentelyn aluksi on tärkeä luoda riittävä yhteinen tietopohja käsiteltävistä aiheista. Vältä vaikeita käsitteitä ja varmista, että kaikki ymmärtävät mistä puhutaan.

Vaikka prosessin lopputulokset olisivat muuta kuin odotit, arvosta osallistujien näkemyksiä ja ole valmis huomioimaan ne aidosti. Fasilitaattorin tehtävä on toimia neutraalisti eikä edistää omaa tai kenenkään yksittäisen toimijan agenda.

Moniäänisyys

Moniäänisyys tarkoittaa sitä, että tulevaisuuksista käytävään keskusteluun tuodaan mukaan erilaisia näkemyksiä, kokemuksia ja ääniä – erityisesti niitä, jotka tavallisesti jäävät sivuun. Keskustelun tulee olla avointa sekä osallistavaa. Osallistujille on hyvä perustella, miksi tulevaisuustyöskentelyyn kannattaa osallistua.

Moniäänisyyden vahvistaminen vaatii tekoja. Ihmisiä on kutsuttava mukaan aktiivisesti ja esteet osallistumiselle on purettava.

Moniäänisyyden varmistaminen edellyttää myös sitä, että erilaiset näkemykset otetaan vakavasti ja huomioidaan aidosti; niitä ei sivuuteta tai vähätellä. Muistetaan myös kertoa osallistujille, miten osallistujien näkemykset vaikuttivat työskentelyn lopputulokseen.

Tarkoituksena on, että mahdollisimman moni pääsee osalliseksi keskustelusta ja kokee tulevansa kuulluksi. Moniäänisyys ei tarkoita kaaosta, vaan tasapainoa, jossa eri näkemykset voivat elää rinnakkain ja parhaimmillaan täydentää toisiaan.

Rohkeus

Toisenlaisten tulevaisuuksien ajattelemisen vaatii rohkeutta astua irti nykyhetken ajattelutavoista ja kyseenalaistaa yleiset oletukset siitä, millaisena tulevaisuus yleensä nähdään. Se edellyttää myös valmiutta haastaa omaa ajattelua ja tuoda esiin vaihtoehtoisia näkemyksiä; silloinkin, kun ne poikkeavat totutusta tai tuntuvat aluksi oudoilta tai epätodennäköisiltä.

Voit auttaa osallistujia tunnistamaan omia tulevaisuusoletuksiaan ja rohkaista heitä tarkastelemaan niitä kriittisesti. Osallistujia on tärkeää kannustaa kuvittelemaan rohkeasti toisenlaisia tulevaisuuksia. Näytä esimerkkiä ja uskalla itsekkin heittäytyä mielikuvittelemaan! Hyödynnä tarvittaessa hassuttelua, huumoria ja leikkiä rohkeuden ruokkimisessa, jos koet, että se sopii tilanteeseen ja kohderyhmälle.

Turvallinen ilmapiiri on tärkeä: luo ilmapiiri, jossa jokainen uskaltaa tuoda esille omia näkemyksiään, esimerkiksi erilaisia harjoituksia hyödyntäen.

Tunteet

Tulevaisuuksien pohtiminen herättää usein vahvoja tunteita – innostusta, toivoa, epävarmuutta tai huolta. Kaikki tunteet eivät näy ulospäin, ja niitä voi nousta esiin yllättäenkin työskentelyn aikana. Tunteet eivät ole este, vaan tärkeä osa tulevaisuussuhdettamme: ne voivat antaa merkitystä, suunnata huomiota ja kannustaa toimintaan. Siksi on tärkeää, että tulevaisuustyöskentelyssä luodaan turvallinen tila, jossa tunteille on tilaa ja jossa niitä ei vähätellä tai ohiteta.

Empatia on keskeinen tunne tulevaisuustyössä. Se tarkoittaa kykyä asettua toisen asemaan ja ymmärtää erilaisia näkökulmia. Empatian kautta voimme rakentaa sellaisia tulevaisuuksia, jotka huomioivat myös ne, joiden ääni ei yleensä kuulu ja jotka ovat mahdollisimman hyviä mahdollisimman monelle.

Tulevaisuustyöskentely kannattaa rakentaa positiiviselle vuorovaikutukselle, jonka lähtökohta on toisten arvostaminen. Sillä luodaan ymmärrystä erilaisia tulevaisuusnäkemystyksiä kohtaan ja autetaan osallistujia asettumaan toisten asemaan.

Poissaolijat

Kaikilla ei ole yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua.

Tulevaisuusvallan oikeudenmukaisen jakautumisen näkökulmasta olisi kuitenkin tärkeää, että tulevaisuudesta käytävään keskusteluun ja päätöksentekoon voivat vaikuttaa ja osallistua kaikki sellaiset tahot, joiden elämään niillä on vaikutusta. On hyvä huomioida, että esimerkiksi muut lajit, luonto tai tulevat sukupolvet eivät pysty edustamaan tulevaisuustyöskentelyssä itseään. Siksi on tärkeää pohtia, miten myös "poissaolijat" voidaan huomioida ja tuoda heidän näkökulmansa mukaan keskusteluun.

Tee näkymättömät näkyviksi osallistujille. Tuodaksesi mukaan heidän näkökulmiaan, hyödynnä rohkeasti luovia menetelmiä. Voit myös käyttää apuna tutkimustietoa: tiedosta, mistä asioista on mahdollista saada tietoa, mistä ei. Älä tee oletuksia.

Menetelmiä ja työkaluja tulevaisuustyöhön

- Tulevaisuustaajuus-menetelmä (Tulevaisuuden kylät ja korttelit)
 - Tulevaisuuden kylät ja korttelit - Pohjois-Savon Kylät ry.
- Tulevaisuuden tekijän työkalupakki (Sitra)
 - <https://www.sitra.fi/hankkeet/tulevaisuuden-tekijan-tyokalupakki/>
- Työkaluja hyvän tulevaisuuden kuvitteluun (Sitra)
 - <https://www.sitra.fi/hankkeet/hyvan-elaman-kipina/>
- Jokaisesta tulevaisuusosallinen (Diakonissalaitos)
 - Jokaisesta tulevaisuusosallinen 2024.

Muistiinpanot

Tulevaisuustyöskentelyn tueksi on olemassa monia valmiita menetelmiä, joita kannattaa ehdottomasti hyödyntää. Pohdi oman kohderyhmäsi valmiuksia sekä mahdollisia aiempia kokemuksia tulevaisuustyöskentelystä. Valitse menetelmät niiden pohjalta. Jos ryhmiä, joiden kanssa työskentelet, on useita, voi olla hyvä idea kokeilla erilaisia menetelmiä ja havainnoida, mikä menetelmä toimii millekin kohderyhmälle.

Tulevaisuuden kylät ja korttelit -hankkeessa on tuotu tulevaisuusajattelu ja Sitran Tulevaisuustaajuus -menetelmä osaksi kyläsuunnitteluprosessia ja mukautettu menetelmä erityisesti kylille ja kortteleille sopivaksi.

Diakonissalaitoksen Jokaisesta tulevaisuusosallinen -oppaasta löytyy eri menetelmien lisäksi valmiita pohjia työpajatyöskentelyyn.

Kannattaa tutustua ja rohkeasti hyödyntää valmiita materiaaleja!

Ideat menetelmien hyödyntämiseen

- Kyläsuunnittelun tueksi
- Oman kylän tavoitteiden kirkastamiseen
- Kylien yhteisen äänen vahvistamiseen
- Kunnan ja kylien yhteisen näkemyksen löytämiseen

Muistiinpanot:

Tulevaisuustyöskentely sopii hyvin osaksi kyläsuunnittelua. Kyläsuunnitteluilla voi vaikkapa aloittaa yhteisellä tulevaisuustyöpajalla. Se kirkastaa kylän ja kyläläisten tavoitteita ja luo pohjaa yhteiselle suunnittelulle. Työpajassa kyläläiset saavat mahdollisuuden pohtia pitkän aikavälin kehitystä, omia toiveitaan ja huoliaan. Yhdessä voidaan keskustella siitä, mitkä asiat ovat meidän kylässämme hyvin, mitä halutaan vaalia ja mikä kaipaa kehittämistä.

Tulevaisuusajattelun ja tulevaisuusvallan laajentamisen menetelmät auttavat tunnistamaan yhteisiä tavoitteita, joita viedään eteenpäin kuntatasolla. Työskentelyyn kannattaa kutsua mukaan kaikki kunnan kylät ja vahvistaa näin yhteistä ääntä. Menetelmiä voi hyödyntää myös yhteiseen keskusteluun kunnan viranomaisten ja päättäjien kanssa. Tähän sopii esimerkiksi empatialähtöiset menetelmät, jotka tukevat vastavuoroisuuden rakentamista. Voidaan vaihtaa rooleja ja miettiä näkökulmia toisen osapuolen silmin: kyläläiset päätöksentekijän näkökulmasta ja päinvastoin.

Yhteenveto

- Tulevaisuusajattelu auttaa meitä hahmottamaan erilaisia tulevaisuuskuvia ja lisää ymmärrystämme mahdollisuuksista vaikuttaa tulevaisuuteen
- Tulevaisuusajattelu on kansalaistaito, jota voi harjoitella
- Tulevaisuusvalta kuuluu kaikille
- Tulevaisuusvalta ei laajene itsestään, vaan se vaatii suunnittelua ja käytännön toimia
- Tulevaisuuksia on monia, ja meillä on valta vaikuttaa siihen, millaisia niistä rakennetaan
- Kaikkien ääntä tarvitaan, erityisesti niiden, jotka usein jäävät kuulematta
- Tulevaisuustyö rakentaa osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja luottamusta
- Meidän ei pidä tyytyä todennäköiseen tulevaisuuteen, vaan kuvitella ja rakentaa yhdessä toivottavampia vaihtoehtoja.

Muistiinpanot:

Tulevaisuusajattelu ja tulevaisuusvallan laajentaminen antavat ihmisille välineitä hahmottaa tulevaa, kyseenalaistaa vallitsevia oletuksia ja osallistua aktiivisesti oman yhteisönsä kehittämiseen. Keskiöön nousee kysymys: kuka saa osallistua tulevaisuuden määrittelyyn ja millaisia tulevaisuuksia pidetään mahdollisina tai toivottavina? Tulevaisuusvalta kuuluu kaikille, ja sen laajentaminen edellyttää paitsi tietoista kutsumista mukaan myös uusien näkökulmien ja kokemusten nostamista esiin – erityisesti niiden, joiden ääni muuten jää helposti kuulematta.

Tulevaisuustyöskentely ei ole vain tulevaisuuden suunnittelua, vaan myös keino vahvistaa osallisuutta, rakentaa luottamusta ja synnyttää merkityksellistä vuorovaikutusta. Se edellyttää turvallista tilaa, empatiaa ja herkkyyttä tunnistaa osallistumisen esteitä sekä halua kuulla toisia avoimesti ja arvostavasti. Tulevaisuuskeskusteluun liittyy usein tunteita, ja niille on annettava tilaa, sillä juuri tunteet voivat kääntyä voimaksi, joka saa meidät toimimaan toivottavien tulevaisuuksien puolesta.

Tulevaisuusvallan laajentamiseen pyrittäessä on luotava edellytykset moniääniselle ja osallistavalle keskustelulle, jossa jokainen kokee tulevansa kuulluksi. Tulevaisuuden ajattelua ei pidä jättää vain asiantuntijoille tai päättäjille – se on kansalaistaito, jota voi ja tulee harjoitella yhdessä. Tulevaisuusajattelun menetelmät auttavat kyläläisiä, yhteisöjä ja kuntia sanoittamaan tavoitteitaan, vahvistamaan yhteistä ääntä ja rakentamaan siltaa kylien ja kunnallisen päätöksenteon välille.

Tulevaisuustyö ei ole erillinen osa kylätoimintaa – se on sen ytimessä silloin, kun halutaan rakentaa elinvoimaisia ja kestäviä paikallisyhteisöjä. Näiden menetelmien hyödyntäminen kyläsuunnittelussa, kylien yhteisen äänen kokoamisessa ja kunnan kanssa käytävässä vuorovaikutuksessa antaa välineitä paitsi näkemysten esiin nostamiseen myös niiden vaikuttavaan esittämiseen. Näin tulevaisuusvalta ja osallistuminen eivät jää irrallisiksi sanoiksi, vaan muuntuvat aidoksi yhteisölliseksi voimavaraksi.

Meidän ei tarvitse tyytyä todennäköisimpään tulevaisuuteen – voimme kuvitella ja rakentaa yhdessä sen tulevaisuuden, joka on mahdollisimman hyvä mahdollisimman monelle. Tämä edellyttää rohkeutta, yhteisöllisyyttä ja uskoa siihen, että jokaisen ääni on tärkeä tulevaisuutta koskevassa keskustelussa.

Lähteet

- Tulevaisuusvalta - Sitra
- Kaikki mukaan tulevaisuuskeskusteluun – mutta miten? - Sitra
- Jokaisesta tulevaisuusosallinen 2024 Diakonissalaitos
- Tulevaisuustaajuus Tulevaisuuden kylät ja korttelit
- 7.5. KyläVisio-webinaarin esitykset KyläVisio-webinaari
- KyläVisio-hankkeen työpajat 2024–2025 (SataKylät ry ja Kymenlaakson Kylät ry)

